

Lausunto liikenne- ja viestintäministeriön Mediatyöryhmälle

Julkisen sanan neuvosto korostaa, että valtiovallan toimilla suomalaisen median toimintaedellytysten parantamiseksi on kiire, koska mikään ei viittaa siihen, että sen taloudellisen aseman heikentyminen olisi pysähtymässä tai edes hidastumassa. Mediatyöryhmät kantavat vastuun omasta taloudestaan eivätkä voi rakentaa tulevaisuuttaan yhteiskunnan tuen varaan. Valtiovalta voi kuitenkin vaikuttaa tiedotusvälineiden toimintaympäristöön ja mahdollisuuksiin kovenevassa kansainvälisessä kilpailussa. Neuvosto esittää kunnioittavasti Mediatyöryhmälle seuraavia toimia moniarvoisen kotimaisen tiedonvälityksen turvaamiseksi.

Digitalisoinnin tukeminen medialaboratoriolla

Suomalaista ja kansainvälistä mediaa kohdannut kustannuskriisi ei johdu vain suhdanteista, vaan ennen muuta uuden teknologian aiheuttamista rakenteellisista muutoksista, kansainvälisten jättien tulosta aiemmin suljettuna olleille kotimaan mainosmarkkinoille netissä sekä suoranaisestä median käyttökulttuurin mullistuksesta. Kun tiedotusvälineiden käyttö siirtyy verkkoon, printtimedia ja lineaarinen televisio uhkaavat menettää asemiaan vastuullisessa tiedonvälityksessä, elleivät ne pysty vastaamaan muutoksen tuomaan haasteeseen täysipainoisesti.

Ongelma pelkistyy siihen, että kotimaisten mediatyöryhmien pitäisi ylläpitää laskevissa suhdanteissa perinteisiä palvelujaan samalla, kun ne kehittävät digitaalista tuotantoaan ja osaamistaan. Niiden olisi myös kyettävä investoimaan digitaaliseen tekniikkaan. Taakka on liian raskas nykytilanteessa jopa suurille yhtiöille, pienistä puhumattakaan. Tämän takia on välttämätöntä kehittää ja suunnata valtion tukea mediatyöryhmien digitalisointiprosessien sekä digitaalisten innovaatioiden ja investointien mahdollistamiseksi ja nopeuttamiseksi.

Suomeen tarvitaan mediatyöryhmien ja alan järjestöjen, valtiovallan, yliopistojen sekä VTT:n rahoittama ja ylläpitämä, osakeyhtiömuotoinen medialaboratorio, joka ottaa vastuulleen digitaaliseen tuotantoon liittyvän tutkimus-, kehitys- ja kokeilutoiminnan. Sen pitäisi seurata lisäksi kansainvälistä kehitystä ja tehdä kaikille mediatyöryhmille ehdotuksia muualla käyttöön otettujen innovaatioiden soveltuvuudesta Suomeen. Sanomattakin on selvää, että tällaisen medialaboratorion kuuluu palvella koko suomalaista mediaa.

Mainonnan rajoitukset

Jotkut Suomessa käytössä olevat mainonnan rajoitukset estävät mediatyöryhmiä laajentamasta tulopohjaansa, vaikka se olisi välttämätöntä, jotta ne voisivat korvata mainostulojen laskua sekä tilaus- ja irtonumerotuottojen vähentymistä uusilla tulovirroilla. Kotimaisten mediatyöryhmien toimintaedellytyksiä pitää arvioida kansainvälisen kilpailun näkökulmasta eritoten digitaalisessa tuotannossa, jossa ne kilpailevat suurten globaalien toimijoiden kanssa ja menettävät niille asemiaan. Tarpeettomat mainonnan rajoitukset on syytä poistaa sieltä, missä niille ei ole riittäviä perusteita esimerkiksi kansanterveydellisistä tai muista vastaavista syistä.

Arvonlisävero

Suomen korkea arvonlisävero rasittaa kohtuuttomasti kotimaisten tiedotusvälineiden tarjoamia digitaalisia palveluja. Verokanta pitää laskea kansainvälisesti kilpailukykyiselle tasolle.

Tilattaville lehdille asetettu arvonlisävero tuli rasittamaan lehtiyhtiöiden taloutta mahdollisimman huonoon aikaan, keskelle median historian syvintä kriisiä. Virhe pitää korjata. JSN esittää Mediaryhmälle, että se pyytää Suomen hallitusta käynnistämään EU:n kanssa neuvottelut printtilehtien arvonlisäveron alentamiseksi. Vielä parempi olisi, että kaikkien tilattavien lehtien alv palautettaisiin nollakantaan, josta Suomi sopi liittyessään unioniin ja josta se luopui omilla päätöksillään. EU on sopimusyhteisö, jonka sopimuksia voidaan ja pitää voida muuttaa silloin, kun siihen on perustellut syyt, kuten tässä tapauksessa.

Moniääninen media

Kustannuskriisin aiheuttama rakennemuutos uhkaa heikentää suomalaisen median moniäänisyyttä. Median kansallinen omistuspohja voi myös vaarantua ennen pitkää, jos kriisi jatkuu kauan. Julkisen sanan neuvosto tähdentää, että valtiovallan kuuluu tukea omilla toimillaan moniäänisen median toimintaedellytyksiä asettamatta yksityisiä mediayhtiöitä ja julkisen palvelun Yleisradiota vastakkain tai suosimalla jompaakumpaa ryhmää.

Suomi on kansainvälisesti tunnettu sananvapauden mallimaa, jollaisena se voi säilyä vain, jos vahva, monipuolinen sekä toisiaan täydentävä media toteuttaa sille kuuluvaa tiedonvälitys- ja valvontatehtäväänsä demokratiassa.